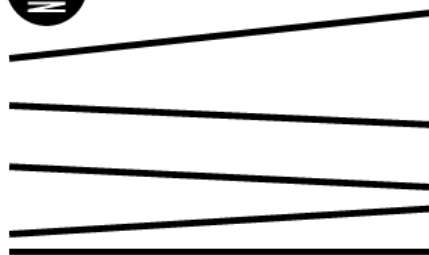

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Sturzenbecker, O. P.; [O. P. Sturzenbecker].

Den officiella kristendomen är icke det nya
testamentets kristendom : framställning af Dr.
Søren Kierkegaard's polemik mot statskyrkan i
Danmark

Udgivet år og sted | Publication time and place: Köpenhamn : S. Triers Tryck, 1855

Fysiske størrelse | Physical extent:

42 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

3. - 321.
DEN OFFICIELLA KRISTENDOMEN

ÄR ICKE

DET NYA TESTAMENTETS KRISTENDOM.

FRAMSTÄLLNING

AF

DR. SØREN KIERKEGAARD's

POLEMIK MOT STATSKYRKAN I DANMARK.

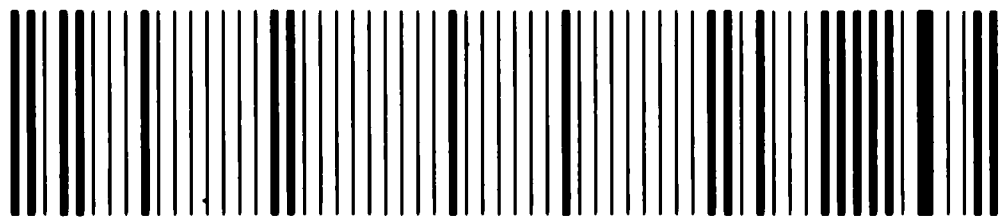
1855.

3-321

O.P. Sæmstveder

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

DA 1.-2.S 3 8°

1 1 03 0 8 04085 7

+ REX

76

DEN OFFICIELLA KRISTENDOMEN

ÄR ICKE

DET NYA TESTAMENTETS KRISTENDOM.

FRAMSTÄLLNING

AF

DR. SØREN KIERKEGAARD's

POLEMIK MOT STATSKYRKAN I DANMARK.

1855.

INTERNATIONAL ASSOCIATION

OF LIBRARIANS

AND DOCUMENTALISTS

OF THE

S. KIERKEGAARD'S

POLEMIK MOT STATSKYRKAN I DANMARK.

2. KIRKBY ANDS

10. KIRKBY ANDS

Inledning.

Det var en afton mot slutet af december månad förlidet år, man i danska tidningen „Fædrelandet“ öfverraskades af en polemisk artikel af den bekante författaren Søren Kierkegaard med öfverskrift: „Var Biskop Mynster et „Sandhedsvidne“, et af de rette Sandhedsvidner? Er dette Sandhed?“

Søren Kierkegaard — hvars fruktbarhet som författare är, som man vet, ofantligt stor och hvars af trycket utgifna verk utgöra en formlig litteratur — hade i det sista året förhållit sig ovanligt tyst och det var på grund häraf med en så mycket större och naturligare nyfikenhet allmänheten genast kastade sig öfver den dagbladsprodukt, hvarmed han här så plötsligen åter uppträdde i det offentliga. Nyfikenheten gaf imedlertid snart vika för förvåningen och förbluffelsen, då man gjorde sig bekant med innehållet af ifrågavarande afhandling. Man fann nemligen Kierkegaard här med en alltifrån första raderna skonslös skärpa uppträdande mot en man, hvilken länge varit inom danska kyrkan vördad som ett stort kristligt föredöme, hvars ord nästan varit

af församlingen upptagna och med pietet bevarade som orakel och hvars minne för de fleste blifvit en helig och fridlyst skatt, nemligen framlidne biskop Mynster. Herr Kierkegaard hade råkat haka sig fast vid det minnestal d. v. professorn, numera sjelf Mynsters efterträdare på Sällands bispestol, Martensen hade i sin tid hållit från predikstolen öfver afgångne Mynster och i hvilket tal den sednare blifvit skildrad såsom „ett af de rätta Sanningsvittnena“, en af „den heliga kedjan, som sträcker sig genom tiderna från apostlarnes dagar, o. s. v.“; det var nu på detta Kierkegaard i sin ifrågavarande artikel svarade: Stopp! detta går för vida och här måste göras en protest; biskop Mynster har icke varit något „rätt Sanningsvittne“, hvarken i sin lära eller i sitt lif, och att dock såsom sådan, såsom martyr, såsom en af apostlarnes efterföljare kanonisera honom från predikstolen, är ett hån, en lögn, en skandal.

Vi hafva redan sagt det, då man läste dessa ord, gaf nyfikenheten genast plats för den mest kompletta förbluffelse. Biskop Mynster icke ett sanningens rätta vittne? Icke i sin lära en kristendomens sanne förkunnare? Icke i sitt lif en äkta kristen efter evangeliets mening? Biskop Mynster skulle efter detta knappast vara salig, han, vår Mynster, vår patriark, vår ledstjerna i mörkret, vår nye frälsare, nästan vår andra Gud?

Vid denna förfärande tanke reste sig håren på de tusendes hufvuden och man betraktade hvar-

andra med ett visst obeskrifligt uttryck af de mest blandade känslor.

Nästa ögonblick tog man dock sitt parti. „Det är Kierkegaard, som här hånar, ljuger och gör skandal, icke Martensen, den der tvärtom lofvar att bli vår Mynster Nr. 2; lefve Martensen och Mynster, ned med Kierkegaard!“

Liksom anledningen till Kierkegaards angrepp på Mynster syntes helt och hållet tillfällig, så förföll anfallet sjelf såsom ett — man ville hoppas det, — blott tillfälligt ryck af någon utomordentlig, abnormal, öfvergående känslöstämning. Kierkegaard har låtit sig öfverila, — hette det, — han har gjort värst mot sig sjelf, han kommer att ångra det; hvilken förblindelse af en man, som sjelf är ett så godt hufvud! hvilken sorg att se en sådan talang på detta sätt sjelfmörda sig och falla i sottiser af denna vådliga art!

Martensen sjelf uppträdde i en annan tidning emot Kierkegaard för att bestraffa hans „förargelseväckande“ tilltag. Han gjorde det på ett temligen klumpigt sätt, det är sännt, men i alla fall med hela tvärsäkerheten af en primas, med öfverlägheten af en högsta instans. Äfven detta gjorde sitt till för att, åtminstone för ögonblicket, lugna de upprörda sinnena. Ett par nya artiklar af Kierkegaard, mer och mindre repetitioner af den första, fortforo visserligen att, som ett ännu alltid öfver horisonten mullrande oväder, oroa och låta någonting visst obehagligt i ställningen förnimmas, men

man var nu liksom litet förberedd härpå, Martensen hade för öfrigt officiellt förklarat, att för kyrkan och den rättroende menigheten kunde af detta en enda fantast alldeles isolerade oväsen intet väsendtligt vara att befara. Alltså, man drog mössan öfver öronen och förklarade: detta Kierkegaards-skrifver blir dock — alltför tråkigt! det er icke „att hålla ut“, det är för „abgeschmacht“! — Kan ni icke låta bli att skrifva, min bäste Sören, nå så skrif då, i Guds namn, men var viss derpå! — vi läsa det, på min ära, icke! Jag för min del läser det åtminstone alldeles icke; min hustru läser det ejheller — ganska bestämdt! — ingen af min familj läser det...“

Kierkegaard, som i allt fall längesedan vant sig vid att skrifva för „den Ende“, fortfor imedlertid oupphörligt att i Fædrelandet urladda sig genom den ena afhandlingen efter den andra, (följetongen dervid icke ens lemnad obegagnad!) likgiltig om hvem eller huru många, som läste honom. (Men man läste honom, både mannen, hustrun och hela familjen!) Och ju mer han skref, desto mera utvecklade han ur den från början alldeles enskilda polemiken mot Martensen, den alldeles speciella protesten mot Mynster i och för ett alldeles speciellt fall, någonting mera allmänt, omfattande, genomgripande, öfvergick han från person till sak i en riktning af allt mera allvarsam, djuptgående, radikal, förvånande, gränslös art. Uppdragande som matematikern streck efter streck (han syntes numera

i Fædrelandet med en ny artikel nästan hvarje vecka) för att följdsträngt utföra sin konstruktion; ledde han efterhand genom sin logiks oemotsägliga bevisföring läsaren till resultater, hvarom denne nyss förut icke haft någon aning. Utgående från den bestämdast, skarpast, renast kristliga ståndpunkt, har han sålunda slutligen, förmedelst att helt enkelt drifva en viss thesis „in absurdum“, stannat — till de flestes öfverraskning, månges ännu större förskräckelse — vid satser, som i sjelfva verket äro för den bestående kristligheten af den vådligaste art. Angripande den officiella prestens pretention att gälla som evangeliskt „sanningsvittne“, medan han „tillika“ är verldsman, man i staten, man i ett kungligt embete, betitlad, ordens- och sammetsprunkande, „jemnt avancerande“, har han slutat med att angripa hela den officiella kristendomen sjelf, sjelfva kyrkan (såsom ett konstladt samfund af miljoner skenkristne) hela den organiserade statsreligionen, hela den „cum gratia et privilegio“ bestående läran, med mycket mera!!!

Vi vilja icke säga, att ju icke en och annan straxt från början af detta Kierkegaards anti-mynsterska härtåg förutsåg att der låg något vida mera härunder, än som syntes, att Kierkegaard ville härmed längre, än som han i sin första artikel pekade hän, — ty man var van att hos denne man finna det djupt menade och det långväga anlagda, — men en fråga är, om man dervid tänkte sig just detta (ehuru det numera står för den uppmärksamme

klart vid en återblick på hela den förutgående Kierkegaardska litteraturen, att så ungefär måste och borde det sluta, med de premisser, som blifvit i Kierkegaards äldre och redan aldra äldsta arbeten nedlagda) och visst är, att för de fleste var detta slutresultat sådant, att man, som sagdt, icke ens ännu på långt när återkommit från sin bestörtning, nästan sin fasa deröfver. Betecknande är, att de röster, hvilka i de första veckorna från åtskilliga håll höjde sig mot Kierkegaard, ännu i hopp om att kunna stäffa honom i utvecklingen af hans agitation och förminska verkan af den samma, snart nog alldeles förstummades; ju våldsammare hans utmaning blifvit, ju mer närgående, ju mera trängande vederbörande och saken in på lifvet, desto mera tyckas de, hvilka här hafva allt att förlora, föredraga den taktiken att hålla sig alldeles tillbaka, framför den, att gifva svar på tal, något som de tvifvelsutän haft åtminstone ett instinktlikt medvetande af att det alltid skulle blifva detsamma som att „illa fäkta.“ Det är visserligen ingenting uppbyggligt att se huru folk, när det sålunda gäller, ger på en gång allt förloradt, men å andra sidan må rättvisligen erkännas, ett stort annat parti är ej heller att taga i en sak, hvilken i alla fall väl är och blir förtviflad. Om man stupar med litet mer eller mindre ära, kan i sjelfva verket vara likgiltigt; stupa skall man i alla händelser.

Under tiden har Kierkegaard gärdet åt sig öfverlemnadt öppet och fritt och intrycket af hans agita-

tion kan ostördt arbeta sig in i allmänheten. Följderna skola icke uteblifva.

Redan blott ur kyrkohistorisk synpunkt betraktad, är den här ifrågavarande kierkegaardska offensiven så märkvärdig, att den hvarken bör eller kan förblifva med likgiltighet åsedd eller öfversedd inom andra länder, minst i sådana, der vissa speciella förhållanden erbjuda åtskilliga mera framspringande punkter af likhet och koincidens med hvad Kierkegaard har i Danmark haft närmast under ögonen. Vi hafva därför ansett oss uppmanade att åt den svenska allmänheten i det här följande öfverlemna ett samlat helt af den i tidningen Fædrelandet under de sista månaderna införda serie artiklar i ämnet, (med utslutande af några få mindre väsendtliga), deri Kierkegaard steg för steg skjutit fram sin position och öppnat den ena löfgrafven efter den andra mot det officiella Zions fäste till dess han nu på en gång står alldeles inpå helgedomens murar, redan skakande med sin murbräcka dess innersta grundval. I ändamål att vinna en behörig korthet, hafva vi här och der tillåtit oss att sammandraga författarens text, — hvilken till följe af Kierkegaards bekanta egendomliga stil lider af temligen mycken vidlyftighet genom ständigt återkommande upprepningar och en dessutom ofta förbryllande långdragenhet i periodbyggnaden, — hvaremot öfverallt der författarens uttryck äro sådana, att intet gerna deraf bör gå förloradt eller ryckas ur sitt sammanhang till men

för det intensiva i framställningen, vi hafve sökt efter bästa förmåga lösa den för öfrigt långt ifrån lätta uppgiften att återgifva originalet ord för ord, begagnande dervid, för undvikande af all sammanblandning af Kierkegaards uttryck med våra egna, tecknet „—“ såsom en bestämd anvisning på källan.

I.

Sanningsvittnets fysiologi.

Såsom vi redan ofvanför gifvit vid handen, innefattade Kierkegaards första uppsatser i Fædrelandet — dessa nya Wittenbergs-theser — hufvudsakligen en protest mot framlidne biskop Mynsters upphöjande till kategorien af ett „rätt sanningsvittne“, „en af den heliga kedjan“, samt i och med detsamma ett angrepp mot Martensen, hvilken i ogjordt väder tillåtit sig denna väl glupska och föga välbetänkta kanonisationsakt. Kierkegaard började sålunda med att helt korteligen och klarligen framställa det verkliga innehållet af begreppet „sanningsvittne“ och derefter genom en ganska enkel parallellism återföra den martensenska frasen till ingenting vidare än — noll. Det går verkligen icke så beqvämt för sig — detta var hans primitiva räsonnemang — att bli „sanningsvittne och en af den heliga kedjan“, som Hans Högvördighet Martensen tyckes inbilla sig eller vilja inbilla oss! Det der att på en gång vara „en af den heliga kedjan, som sträcker sig genom tiderna från apostarnes dagar“, och tillika

en gentleman i nutidens smak, en salongsmenniska, en konungens högtbetrodde man, riddare och kommandör, m. m., det bär sig icke. „Det är visserligen mycket, som man kan vara „tillika,“ och just hvad allt det obetydliga i verlden angår, gäller det att man sålunda ypperligt kan vara det „tillika“; sålunda kan man vara både det och det och „tillika“ dilettant på fiol, ledamot af en sällskapsklubb, fogelkung, o. s. v. Men det betydliga har just den egenskapen, att i samma mån, som det är det betydliga, i samma mån egnar det sig mindre till att man är det och — „tillika“ något annat. Och bestämmelsen „sanningsvittne“ är en särdeles herrskesjuk, en högst osällskaplig bestämmelse; noga taget, låter den väl blott förena sig med det: att vara föröfrigt *Ingenting*. „Sanningsvittne“ står i noggrannt förhållande dertill att kristendom är olikstämmighet med denna verlden; deraf kommer det, att vittnet alltid må vara igenkänneligt på olikstämmighet med denna verlden, på försakelse, på lidande; och deraf kommer det, att detta varande så litet egnar sig till att tillika vara något annat. Men att vilja efter den aldrastörsta måttstock taga för sig alla fördelar och allt verldens goda och dock „tillika“ vara sanningsvittne, derom må man, kristligt på saken, ha lof att säga: det var Satan till Sanningsvittne! ett sådant sanningsvittne är icke blott ett vidunder, men en omöjlighet, liksom en fogel, hvilken tillika är fisk, eller ett redskap af jern, som tillika har den

märkligheten att vara af träd!... För öfrigt vill jag tillägga att man, genom att sålunda från predikstolen framställa biskop Mynster som ett sanningsvittne, gör i högsta grad orätt mot hvarje annan utmärkt och förtjent man i landet. En jurist som Örsted, en lärd som Madvig, en läkare som Bang, en skald som Heiberg, sceniska konstnärer som Nielsen, Rosenkilde, Phister, alla dessa män, hvilka dock, medan de lefva, ingalunda kunna sägas hafva tacksammare vilkor, erhålla mera af jordelivets njutningar och goda, än biskop Mynster egde, utan tvärtom må sägas i sjelfva verket hafva otacksammare vilkor, alla sådana män ega fullkomligt samma rätt, som biskop Mynster, till att begravas som — sanningsvittnen!“

Kierkegaard utvecklar detta ytterligare i en följande artikel. „Är biskop Mynster ett sanningsvittne — yttrar han — så är, det kan till och med den blindaste se, hvarenda prest i landet ett sanningsvittne. Ty hvad som, estetiskt, var utmärkt och utomordentligt hos Mynster, angår alldeles icke den frågan om att vara sanningsvittne eller att icke vara det, en fråga, hvilken angår karakteren, lifvet, existensen, och i detta afseende var Mynster alldeles likartad med hvarje annan prest i landet, den der icke försyndar sig mot den borgerliga lagen. Alltså, hvarenda prest i landet är „tillika“ sanningsvittne. Men så snart detta en gång är hördt, detta att: hvad vi kalla prest är tillika att vara sanningsvittne, i

samma stund är allt det kyrkligt bestående, kristligt seddt, en fräck oanständighet. Det bestående är med antagandet af denna sats ett uppenbart affall från det nya testamentets kristendom, ett försök i riktning af att göra narr af gud, liksom förstode vi icke hvad det är han i sitt ord talar om, sålunda att till exempel när han i sitt ord talar om, att förkunna läran för intet, så förstå vi det så som att förkunnandet naturligtvis är — näringsväg, den säkraste väg till bröd och med jemnt advancement; när han talar om att förkunna ordet i armod, då förstå vi dermed så och så många tusentals riksdaler om året i lön; när han talar om att förkunna ordet i förnedring, förstå vi dermed att göra en carrière, att uppnå excellences rang, liksom vi med olikstämmighet med världen förstå att blifva kongelig embetsman, o. s. v.; med afsky för all hjälp och bruk af verldslig magt förstå vi sammalunda att just betrygga oss sjelfva med och göra bruk af denna verldsliga magt, med lidande för läran förstå vi att använda polisen mot andra, med försakelse af allt förstå vi att få allt, de finaste läckerheter och godbitar, som hedningen har slickat sina fingrar efter, och „tillika“ — äro vi sanningsvittnen.“

„Det Högvälborne, Högärevärdige Konferensrådet, biskop Martensen, — fortfar förf. — förvandlar, genom att framställa biskop Mynster såsom ett sanningsvittne, &c., det kyrkligt bestående till, kristligt seddt, en fräck oanständighet. Ingen, som betänker hvad kristendomen lärer: att han går ett evighetens

ansvar tillmötes, en dom, (der domaren är den förnedrade, bespottade, korsfäste, som lärde: „Följ mig efter!“ „Mitt rike är icke af denna verlden,“) en efterräkning, hvarvid majestätsförbrytelser mot kristendomen just äro de brott, som sist förlåtas; ingen, som betänker detta, kan tåga stilla vid denna biskop Martensens nya lära om hvad der må förstås med ett sanningsvittne. För min egen del upprepar jag härmed, icke förmildradt, men skärpt: Heldre vill jag spela, rumla, hora, stjäla, mörda, än vara med om att sålunda göra narr af Gud, heldre tillbringa min dag på kaglebanor och vid biljarder, min natt i biribihus och på maskrader, än att deltaga i det slags allvar, biskop Martensen kallar kristligt allvar; ja jag vill helt öppet göra narr af Gud, stiga upp på ett högt ställe eller gå ut i det fria, der jag är ensam med honom, och der säga rent ut: „Du är en dålig Gud, icke bättre värd, än att man gör narr af dig!“ heldre det, än att göra narr af honom på det viset, att jag högtidligt gör mig helig, att mitt lif är idel nit och ifver för kristendomen, dock, väl till märkandes, sålunda att det beständigt (förbannade tvetydighet!) „tillika“ är min timliga och jordiska profit, att mitt lif först och sist är entusiasm för lärans förkunnande, dock — väl till märkandes — sålunda att det är vissa ting, jag heldst både först och sist förbigår och, så framt talet kommer på dem, låtsar icke förstå, alltså låtsar icke förstå hvad det är Gud talar om, då han säger att det: att för läran lida hunger och

törst och köld och nakenhet och fängelse och hudflängning, det är att vara sanningsvittne... Biskop Martensen har från predikstolen, inför vår Gud och Herre, framställt Mynster som en kristlig förbild för en kristlig menighet; så är då alltså „vägen“ nu worden en annan, än den i det nya testamentet, den att i förnedring, förhatad, öfvergifven, förföljd, förbannad, lida i denna verlden! Vägen är nu att beundrad, applåderad, bekransad, bestjernad, göra en lysande *carrière*. Och liksom vägen har blifvit en annan, ja den motsatta, så äfven uttolkningen af bibelordet. När vi läsa i nya testamentet de af biskop Martensen sjelf citerade orden i Epist. till Ebréerna: „Kommer ihåg edra lärare och efterföljer deras tro!“ då skall detta nu icke mer förstås så: Betrakten utgången af deras vandel, d. v. s. märken hurusom deras lif, som var idel försakelse och idelt lidande för läran, blifver sig sjelf troget intill det sista, icke ångrar att hafva uppoffrat allt, utan till och med i döden, kanske martyrdomens död, bevarar trons frimodighet! Nej, nu skall det förstås så: Betrakten biskop Mynster, märken utgången af hans vandel, betänken: han dref det ända derhän att blifva excellens! märken utgången af hans vandel, J veten ju sjelfve hvilka förberedelser der göras till den mest pompösa begrafning! betrakten detta och följ en så honom efter, han är vägen, icke mera Christus, hvilken varnande säger: „Hvad som för menniskom högt är, der stygges Gud vid.“

Den karakteristik, förf. här med skarpa drag utfört af de moderna sanningsvittnena à la Mynster og Martensen i motsats till de „vittnen för läran“, om hvilka Christus talar, fullföljer och avslutar han i en — följetong, der han betraktar dessa ifrågasvarande nutidens sanningsvittnen äfven från en annan, ny sida, den komiska. „Jag frågar blott, — säger han, — är der väl den minsta likhet mellan dessa moderna prester, prostar, biskoppar, och det som Christus förstår med „vittne“? Eller är det icke lika löjligt att kalla dessa prester, prostar och biskoppar för „vittnen“ i det nya testamentets mening, som att kalla en manöver på gärdet för krig? Vilja de andliga med rätta kallas sanningsvittnen, må de då likna hvad nya testamentet dermed förstår; vilja de icke likna nya testamentets sanningsvittnen, må de då ejheller bära namn deraf! Låt dem då kallas Lärare, Embetsmän, Professorer, Kgl. Hofpredikanter, Consistorialråder, o. s. v., kort hvad man vill, blott icke Sanningsvittnen!... Men biskop Martensen går oförtrutet på och vill ovillkorligen ha dem „tillika“ till sanningsvittnen, hvarmed han, mildast sagdt, gör hela ståndet löjligt. Ty, det är visst, jag känner många i hög grad respektabla, skickliga, utmärkt skickliga prester, men jag vågar påstå att i hela konungariket finnes icke en enda, hvilken, betraktad under belysningen Sanningsvittne, icke är en komisk personlighet.“

II.

Den officiella kristendomen.

Vi inträda i andra stadiet af författarens polemik. Sedan han i det föregående omhandlat och behandlat „sanningsvittnena“ i allmänhet, vänder han sig mera speciellt mot den lära, dessa s. k. sanningsvittnen predika.

„Det önskligaste hade varit — yttrar han — att biskop Mynster sjelf, så högtidligt som möjligt, hade slutat med att säga folket, att det han hade representerat icke varit det nya testamentets kristendom, utan, om man så vill, en from förmildring, en hägring, på mångahanda sätt inhöljd i synvillor och ett bedrägligt sken.“

„Det skedde icke.“

„För min del står jag vid mitt påstående: officiell kristendom, den officiella kristendomens förkunnande, är hvarken i en eller annan mening det nya testamentets kristendom. I hvad fall som helst må detta tillstås, så högt och öppet, som möjligt, så att styrelsen må, om den vill, kunna gripa in och

vi i och med detsamma erfara om den verkligen vill tillåta en sådan kristendoms förkunnande. Men utan ett sådant erkännande är den officiella kristendoms förkunnande, genom att ge sig ut för det nya testamentets kristendom, en bedräglig synvilla. Kristendomen kan icke vara väl betjenad med att detta kallas kristendom i det nya testamentets mening och, kristligt seddt, kan menigheten icke vara väl betjenad dermed, ty den blifver sålunda icke gjord uppmärksam på hvad kristendom enligt det nya testamentet verkligen är.“

„När jag läser i nya testamentet vår Herre Jesu Christi lif på jorden och hvad han förstod med det att vara kristen, och jag så betänker, att nu äro vi kristne i miljonvis, lika många kristne, som vi äro menniskor, att der från slägte till slägte aflevereras kristne i miljontal till evighetens granskning, — huru förskräckligt! Ty att detta icke hänger riktigt ihop, intet kan vara vissare.“

Det är på denna punkt: „detta hänger aldrig riktigt tillsammans“, Kierkegaard nu tager fotfäste, och han opererar från denna position i en följd af artiklar med allt mer och mera närstående djerfhet.

När nu, — han gör här först en repetition — när nu läraren, presten, edeligen förpligtas på det nya testamentet och blifver ordinerad oaktadt han „icke blott icke har någon porträtt-likhet med en Christi lärjunge, men icke ens en karrikaturlikhet, nej! tvärtom är det rakt motsatta, den triviella mot-

satsen“; *) när läran, den der förkunnas som Guds ord, är så till vida olika med Guds ord, att den icke är detsamma, icke heller det motsatta, men „hvarken det ena eller andra, något som åter just är det mot kristendomen och Guds ord mest motsatta“; när slutligen hela situationen (der „allt är kristligt och alla kristne, der det att kalla sig kristen är ett medel på en gång till att undgå många obehagligheter i lifvet och till att tillförsäkra sig mycket godt och fett, der man endast blir fint vid med att deklamera,

„Hvem kan bäst?

Det kan vår prest!“

deklamera om att tro, att bekänna Christum inför verlden, att följa honom efter, o. s. v., der altså rättrogenheten florerar i landet, inga kätterier, inga schismer, öfverallt rättrogenhet, — den rättrogenhet, som är: att leka kristendom!“) när hela denna situation icke mera liknar den i det nya testamentet, (der

*) „Den officiella prestens naturtroгна signalement är: en halft verdslig, halft andlig, helt tvetydig embetsman, rangperson, som (i hopp om att avancera efter anciennetet och blifva riddare efter tur) garanterar sig sin utkomst jemte familj, när sig af att Christus blef korsfäst, bedyrande att detta slags „Christi Efterföljande“, detta djupa allvar är det nya testamentets kristendom, beklagande innerligt och suckande sorgmodigt öfver att i menigheten äro så få sanna kristne! (Ty att han är en sann kristen, oakadt han „går i sida kläder“, — Luc. 20, 46, — det är något som faller af sig sjelf.)“

Christi efterföljande förutsätter en sådan fiendtlig ställning till världen, att den innebär möjligheten af fara, till och med af lifsfara!) än en „spetsborgares förmak eller barnets lekkammare liknar den skräckligaste verklighets mest förfärliga afgöranden“, när nu förhållandet är sådant, och man ändå, privatim medvetande, officiellt låtsar om ingenting, „är detta då kristlig gudsdyrkan eller är det att hålla Gud för narr, måhända i det förmenande, att när vi blott kalla det kristendom, kunna vi nog, förmedelst att ideligen hvarje söndag predika det för honom, äfven slutligen inbilla honom, att det är kristendom?“

Denna fråga, från förf.s sida längesedan i det föregående besvarad, afgör han i en följande artikel ytterligare uttryckligt genom den alldeles omissydliga förklaringen: „Den religiösa ställningen här i landet är den, att kristendom, det nya testamentets kristendom, finnes här platt icke till, hvad enhvar må kunna se lika väl som jag.“

„Vi hafva, om man så vill, en fullständig uppsättning af biskopar, prostar och prester, — lärde, utmärkt lärde, talangfulla, begåfvade; — dessa deklamera alla (menskligt taget, välmenande,) bra, mycket bra, utmärkt bra, eller temligen bra, måttligt bra, så och så, dåligt nog, men ingen enda af hela sällskapet är i karakteren af det nya testamentets kristendom: men när nu så är, är äfven hela existensen af denna presterliga uppsättning så långt från att, kristligt seddt, vara till gagn för kristendomen, att den snarare är för densamma

vådlig, emedan den så oändligt lätt ger anledning till en falsk åsigt och till den skefva slutledningen att, när man blott har en sådan fullständig uppsättning, så har man naturligtvis också kristendom; (en geograf t. ex. skulle, när han hade förvissat sig om tillvaron af denna uppsättning, tro sig fullt berättigad att införa i sin geografi: „kristna religionen är den i landet rådande“.)“

„Vi hafva hvad man kunde kalla ett fullständigt inventarium af kyrkor, klockor, orglar, bäcken, fattigbössor, håfvar, likvagnar, o. s. v. Men när sjelfva kristendomen icke finnes, är tillvaron af detta inventarium, kristligt seddt, så långt ifrån att vara till gagn, att den snarare är farlig, emedan den så oändligt lätt leder till den falska slutledning att, när man har ett dylikt fullständigt, kristligt inventarium, så har man naturligtvis också kristendomen; (en statistiker t. ex. skulle på grund af detta existerande inventarium finna sig berättigad att i statistiken intaga: „den kristna religionen herrskar i landet.“)“

„Vi äro, som det heter, ett kristet folk, men så, på det sättet, att dock icke en enda ibland oss är i karakteren af det nya testamentets kristendom. Detta bedrägeri med begreppet: „ett kristet folk“ ligger utan tvifvel i den magt, som stora siffertal utöfva på inbillningen. Jag tviflar ingalunda på, att hvarje enskild i folket skall vara nog redlig mot Gud och sig sjelf, att i stilla, ensamt öfvervägande tillstå, att, när han skall vara uppriktig, är han icke kristen i nya testamentets mening och hans lif icke ett sträf-

vande i riktning af hvad det nya testamentet kallar kristendom, den riktningen att försaka världen, att förneka sig sjelf, o. s. v. Jag tviflar ejheller på, att hvarje enskild skall fasthålla denna uppfattning med afseende på t. ex. 10 af hans närmare bekante. Men när man kommer till de 10,000! då sätter det ofantliga siffertalet fantasien i rörelse och springer alldeles bort med den; genom att lägga samman 10,000 enskilda personer, som icke äro kristne, får man då ut ett facit af ett „kristet folk“, alldeles enligt öltapparens bekanta princip, då han sålde hvarje kanna öl med en skillings förlust, men dock trodde sig ha förtjenst på ankaret, nemligen den att: det är mängden, som gör det.“

„Men då kristendomen är anda, andans nykterhet och evighetens redlighet, är naturligtvis för dess polisblick intet misstänktare, än alla slika fantastiska storheter, som: kristliga stater, kristliga land, ett kristet folk, en — vidunderligt! en kristen värld! Visst är det, att här, på denna punkt, gömmer sig, kristligt betraktadt, en ofantlig kriminalförbrytelse. Ja, allt hvad världen hittills har sett af brottmålshistorier, är som en bagatell vid jämförelse med denna enorma kriminal-historia, som, fortsatt från slägte till slägte genom långa tider, likväl icke, — hvad som kan hända en menskelig rättvisa, — har vuxit den guddomliga rättvisan öfver hufvudet.“

III.

Hvad som skall göras.

„Först och främst må här, i den största möjliga skala, göras en ända på hela denna officiella, — välmenta, — osanning, hvilken — välment — framgycklar och uppehåller det sken, att det är kristendom, det nya testamentets kristendom, man förkunnar.“

„Det nya testamentets kristendom är här platt icke till. Här är icke något att „reformera“; det, hvarom det gäller, är att bringa ljus i en genom århundraden fortsatt, af miljoner (mer och mindre oskyldigt eller skyldigt) utöfvad kristlig kriminalförbrytelse, dervid man knipslugt, under namn af kristendomens fullkomliggörelse, har småningom, steg för steg, försökt att frännarra vår Herre kristendomen, fått kristendomen att vara det rakt motsatta af hvad den är i det nya testamentet.“

„Härvidlag är icke något att skona. Och när så ett slut är gjordt på hela denna officiella lögn, (som gör vår kristendom till det nya testamentets

kristendom), då må saken vändas sålunda: Är icke det rätta sammanhanget det, att det från slägte till slägte har gått till den grad baklänges för oss människor, att vi, (tvärtemot det oförskömmade snacket om att kristendomen är „perfektibel“, att vi gå framåt, o. s. v.) att vi, jemmerliga dussin- och tjogmenniskor, när allt kommer omkring, äro alltför vanslägtade, demoraliserade, för att kunna bära detta guddomliga, som är det nya testamentets kristendom, och att vi väl så till vida då må nöjas med det slags religiositet, som är den officiella, sedan likväl — väl till märkandes! — det först har blifvit gjordt uppenbart en gång för alla, att besagde religiositet alldeles icke är det nya testamentets? Så skall saken vändas. Bort med all förblindelse, fram med sanningen, ut med språket! Vi duga icke till att vara kristne i det nya testamentets mening, och dock är det ett behof äfven för oss att våga hoppas på en evig salighet, den vi väl alltså måste erhålla på helt andra villkor, än dem det nya testamentet fastställer“.

Men ännu en gång! „Först och främst må det så redligt, oförbehållsamt, högtidligt, som möjligt, göras uppenbart på hvilket afstånd den officiella kristendomen, (med hvilken vi väl må „nöjas“, enär vi icke duga för någon bättre), befinner sig från det nya testamentets och hur långt den är från att kunna i sanning kallas ens ett sträfvande i riktning till att komma det nya testamentets kristendom närmare.“

„Så länge detta icke sker, så länge man an-

tingen låtsar om ingenting, som om allt vore i sin ordning och det vi kalle kristendom verkligen det nya testamentets kristendom, eller man gör konster för att dölja den ofantliga åtskilnaden mellan dessa begge, för att upprätthålla skenet, så länge fortsattes den kristliga kriminalförbrytelsen. Det kan här icke vara frågan om att „reforma“, men endast om att skaffa ljus i denna kristliga brottmåls-sak.“

IV.

„Salt”.

Man torde i det föregående hafva bemärkt, att författaren redan ryckt temligen långt fram från sin första utgångspunkt. Det är icke längre blott Mynster och Martensen anfallet gäller, men hela den officiella läran och religiositeten. Man skulle nästan tro att detta anfall icke kunde göras på ett öppnare och skonlösare sätt, än som nyss skett, och dock har Kierkegaard ännu icke låtit sitt grofva artilleri på allvar dundra. Det är egentligen först i en artikel, öfverskrifven (med en ordlek?) som ofvan, han låter detta sitt paixhans-batteri spela och vi skola finna att han här äfven riktar sina skott ännu ganska betydligt längre än hittils.

„Protestantismen — han börjar härmed — är, kristligt seddt, ganska simpelt en osanning,” (märkom, att det nu ej längre heter hos förf. den „officiella kristendomen” i allmänhet, utan speciellt „protestantismen” rentut!) „en oredlighet, som förfalskar kristendomens verlds- och lifs-

åsigst, såsnart den skall vara princip för kristendom, i stället för blott ett för viss gifven tid och ort nödvändigt korrektif,“ (d. v. s. ett för sin tid historiskt berättigadt factum och dermed punkt!)

„Att nu, posito! därför inträda i den katolska kyrkan, vore en öfverilning, hvartill jag icke skall göra mig skyldig, men som man kanske skulle vänta sig, då det i våra dagar är nästan som alldeles glömdt hvad kristendom är och då äfven de, hvilka bäst förstå sig derpå, dock endast äro „halfbefarna.“

„Nej, man kan mycket väl vara ensam om att vara kristen. Och om man icke är synnerligt stark i andan, så, för en kristlig försigtighets skull, ju färre, ju bättre! Och i „kristenhet“ framför allt, ju färre, ju bättre. Ty, när allt kommer omkring, just i begreppet „kyrka“ (Hör!) ligger grundförvirringen i kristenheten, såväl protestantismens, som katolicismens, eller ligger den i begreppet „kristenhet“.

„Christus har fordrat efterföljare och alldeles uttryckligt bestämt hvad han dermed menade, nemligen att de skulle vara „salt“, „villige till att offras“; så att det att vara kristen, är att vara salt och villighet till att offras. Men att „vara salt och villighet till att offras“, egnar sig hvarken för tusenden eller (ännu mindre) för miljoner, eller (ännu mindre) för länder, riken och stater, eller (absolut icke!) för hela världen. Gäller det deremot profit och medelmåtta och, hvad som är motsatsen till „salt“, — prat, då börjar möjligheten häraf redan

med de 100,000, vexer med hvarje miljon och står på höjdpunkten då ändtligen „hela världen“ blifvit kristen.“

„Derför är det hvad som sysselsätter och intresserar „menniskan“, att få hela folk, riken, länder, en „verld“ af kristne, ty sålunda blifver det att vara kristen något helt annat, än det är i det nya testamentet.“

„Detta har också blifvit uppnåddt, och bäst, alldeles fulländadt, i protestantismen, särdeles hos oss i vår jemna, trefliga, nationala medelmåtta. När man ser hvad det är att vara kristen här i landet, hvem skulle väl ett ögonblick falla på den idéen att detta skulle vara hvad Christus talar om, kors och qual och lidande, att korsfästa köttet, att hata sig sjelf, att lida för läran, att vara salt, att offras, o. s. v.?! Nej, i protestantismen, och isynnerhet hos oss, går kristendomen på en annan melodi, såsom Jeppe sjunger, „så gladelig, så gladelig, rund, rund, rund!“ Kristendomen är här lefnadsnjutning, (biskopskalaserna i främsta rummet icke till för glömmandes!) lefnadsnjutning, lugnad och invaggad i säkerhet — så som dock hvarken hedendomen eller judendomen var det — genom den glada tillförsigten att det der med evigheten, det är nu en gång för alla uppgjordt och klarerad.“

„Kristendomen är alldeles icke till. Om menskligheten hade rest sig i uppror mot Gud och kastat kristendomen af sig eller från sig, det hade dock icke varit på långt när så farligt, som detta kanal-

jerimessiga („gavtyvagtige“) att man har afskaffat kristendomen genom en falsk och osann art af utbredning, fått alla att vara kristne, och sålunda gifvit denna verksamhet utseendet af kristlig ifver och nit, dervid man hånat Gud, då man tackat honom för den välsignelse han gifvit till att kristendomen fått en så makalös framgång.“

„Hvad som förstås med att vara kristen, det har Christus sjelf förkunnat; vi kunna läsa det i evangelierne. Så lemnade han jorden, men förutsade sin återkomst. Och med afseende på denna återkomst, är der ett ord af honom, som lyder sålunda: „Männe människones son, när han åter kommer, skall finna tron på jorden?“ Hänger det nu riktigt samman med dessa ofantliga bataljoner af kristne, folk, riken, länder, en hel verld, då måste det hafva långa utsigter med återkomsten. Seddt åter omvänt, må man väl säga att allt är i sjelfva verket längesedan parat för återkomsten.“

„Hafven tack, J siden- och sammets-prester, hvilka i ständigt talrikare flock voren beredda till tjänst, då det visade sig att profiten var på kristendomens sida! Hafven tack för eder kristliga ifver och nit med dessa miljoner, riken och länder, en verld af kristne! Hafven tack, det var kristlig ifver och nit! Ty, icke sannt? om det skulle bli, som det var från början, att blott några få, fattige, förföljda, förhatade människor voro kristne, — hvar blefve då sidenet och sammeten af, och de ofantliga tionde-inkomsterna, och ära och anseende och

verdslig njutning, förfinad som ingen annan vällustings, raffinerad genom ett sken af helighet, kräfvande nästan tillbedjan? — Afskyvärdt! Till och med mensklighetens mest förtappade utskott hafva dock det företräde, att deras förbrytelser icke äras och hedras, nästan dyrkas och tillbedjas som kristliga dygder!“

„Och J, jordens mäktige, furstar och kungar och kejsare, ve att J ett enda ögonblick hafven kunnat låta eder bedåra af dessa sluga förförare, som vore gud i himmelen blott ett allerrhögst superlatif af ett menskligt majestät, som hade han, menskligt taladt, ett intresse, så att det, sjelfföljelsen, vore honom långt viktigare att en mäktig man, jag vill nu icke tala om en kung eller — för tusan! — en kejsare, är kristen, än att en sluskig tiggare är det! O, min gud! Nej, är der för Herran någon åtskilnad till person, då är tiggaren honom långt viktigare, än konungsmannen, oändligt viktigare, ty evangelium predikas för de fattige! Men se för presterna, — för dem är konungsmannen oändligt viktigare, än tiggaren. „En tiggare, till hvad kan han vara oss af nytta?“ O, du sjelf, du sammets-trasa! är då kristendomen kommen in i verlden för att du skulle ha nytta af menniskorna, ej för att du skulle hjälpa dem, de fattiga, tiggaren? „En tiggare, hvad skulle han gagna oss? Vi kunde komma att sätta pengar till på köpet!“ Fräcka slyngel! ja, kristendom är just att sätta pengar till. „Men en

kung, en konungsman, det är utomordentligt viktigt för kristendomen!“ Lögnare! Nej, men det är viktigt för dig! Ty när konungen är kristen, följer straxt dermed hela den krets af mäktige, som är hans omgifning, och när konungen och hans mäktige ha blifvit kristne, så följa allt fler och fler, slutligen hela folket, och när så hela folket har blifvit kristet, då — se därför är det så oändligt viktigt att kungen blifver kristen! — då kommer siden och sammet och stjernor och band och de aldra finaste lifvets läckerbitar och de många tusentals riksdalerna om året! De många tusentals riksdalerna, dessa blodpengar! Ty det var ju blodpengar Judas tog för Christi blod, och det var eller är icke mindre blodpengar, dessa miljoner riksdaler, som sedanare efterhanden skaffats tillväga och realiserats för Christi blod och genom att förråda kristendomen och förvandla den till verldslighet! Snarare att det nästan är löjligt, — icke sannt, du sammetsklädde krämaresjäl? — att det är litet löjligt med Judas, (så att man verkligen frestas till att af inre grunder betvifla den historiska sanningen), att en jude — och det var ju dock Judas — skulle förstått sig så litet på pengar att han för lumpna 30 sikler afhändigade sig en så enorm penningevaluta, som Jesus Christus! Den största valuta, som någonsin förekommit i verlden och på hvilken conto det sedan dess har blifvit lyftadt miljoner gånger quadriljoner, afhändigad för 30 — säger: trettio! — sik-

ler!! Men det går framåt! Verlden är perfektibel! Judas uttrycker ju dock något mera ofullkomligt; först därför att han blott tog lumpna 30 sikler och dernäst att han dock icke förstod att sedan låta sig äras och prisas, nästan dyrkas och tillbedjas som en Christi — sanne tillhängare!“

V.

Stridens mening.

Författaren har i förutgående artikel riktat ett anfall nästan åt alla sidor på en gång, och han har gjort det med en energi, hvilken tyckes vilja afväpna redan genom djerfheten i kuppen, genom detta oförsagda „rakt på saken“, som hugger in inan fienden hunnit se sig riktigt för eller maka sig behörigen undan. Det officiella kristendomsbekännandet, protestantismen „såsom princip“, kristenheten såsom en organisation, „kyrkan“, prelaten, det ena med det andra får ett dråpslag af förf.'s tveeggade svärd, satirens skärpa parar sig med entusiasmens glöd, och, såsom han från början yttrat att „här tjänar till intet att skona“, någon pardon kommer här verkligen ej heller i fråga.

„Likväl — utbrister han omedelbart härpå — gör man orätt i att framställa mig som en kristlig stränghet ansigte mot ansigte med en gifven kristlig mildhet; jag är hvarken en kristlig stränghet eller mildhet, jag är helt enkelt — en menskelig redlighet.“

„Den förmildring, som är den allmänna kristendomen i landet, vill jag hafva hållen vid sidan af det nya testamentet, för att erfara huru dessa begge förhålla sig till hvarandra.“

„Visade det sig nu, att den låter sig hålla öga mot öga med det nya testamentet, då — ville jag med största glädje gå in på densamma; men ett vill jag icke för något pris i världen: jag vill icke genom förtigande eller allahanda konster söka frambringa det sken, att den allmänna kristendomen här i landet och det nya testamentets kristendom verkligen skulle likna hvarandra.“

„Och hvarför vill jag ej detta? Derför att jag vill redlighet, derför att jag tror att, kunde också i och för sig den ytterligaste förmildring af det nya testamentets kristendom hålla stick i evighetens dom, den kan det omöjligt, såframt man genom konster afsigtligt har sökt att öfverskyla skilnaden mellan denna förmildring och det nya testamentets kristendom. Jag menar att: är någon den nådige, nåväl, så låt mig våga att begära af honom att han skall tillgifva mig all min skuld, men vore än hans nåd guddomlig nåd, — det är dock för mycket fordradt, att jag icke ens skulle behöfva vara sann angående hur stor skulden är.“

„Och dock är det just denna osanning, till hvilken den officiella kristendomen gör sig saker, i det den icke gör utan alla hänsyn uppenbart hvad det nya testamentets kristendom fordrar Vi kristne lefva sålunda, i alldeles allmän mensklig mening,

älskande vårt lif. Om Gud då likväl af nåd skall antaga oss för kristne, ett må dock äskas, det att vi, genom att fullkomligt vara medvetande om hvad der fordras, hafva en sann föreställning om hur oändligt stor den nåd är, som visas oss. Sålunda t. ex., en lärare i kristendom lönas med flera tusen riksdaler om året. När vi nu utgå blott från det allmänt menskliga, är det ganska naturligt, att en man skall hafva lön för sitt arbete, en lön, sådan att han kan lefva med familj anständigt bergad; så snart deremot den kristliga fordran: armod göres gällande, blir „familj“ en lyx, „flera tusen riksdaler“ en betydligt hög lön. Jag säger icke detta för att söka, om jag kunde det, beröfva en sådan embetsman en enda skilling, tvärtom! men jag säger att förtigandet af det kristliga villkoret: armod förändrar synpunkten för hela hans lön. Till redlighet mot kristendomen erfordras att man sjelf erinrar derom att, kristligt taget, är villkoret: armod och att detta icke är något kapriciöst infall af kristendomen, utan är något alldeles väsendtligt, emedan kristendomen mycket väl förstår att blott i armod kan den blifva godt betjenad och att ju flera tusentals riksdaler en kristendomens lärare har i lön, desto mindre kan han tjena kristendomen. Redligt är det alltså icke att göra konster för att gifva saken det utseende att detta slags lefnadsväg och carrière skulle vara just det nya testamentets. Nej, låt oss taga pengarna à la bonne heure, men för Guds skull icke med detsamma begå den synden

att vilja skyla öfver hvad kristendomen rätteligen fordrar, så att det dervid åstadkommes ett slags ytligt decorum, som i den yttersta grad demoraliserar och i sjelfva verket är att lönnmörda kristendomen!“

„Redlighet, det är detta jag vill. Är det nu slägtets, samtidens mening att ärligt, uppriktigt, oförbehållsamt, redligt, göra uppror mot kristendomen, säga till Gud: „Vi kunna, vi vilja icke böja oss under denna magt“, — men, väl till märkandes, ärligt, redligt, oförbehållsamt, rent ut, nå väl! så bésynnerligt det än skulle kunna synas, jag är med; ty redlighet vill jag. Och öfverallt hvarest det är redlighet, der kan jag gå med; ett redligt uppror mot kristendomen kan blott göras, när man redligt erkänner hvad kristendom är och huruledes man sjelf förhåller sig dertill.“

„Är det detta man vill: ärligt och uppriktigt, som det höfves när man talar med sin Gud, tillstå inför honom hur det egentligen hänger samman med oss människor, att slägtet i tidernas lopp har tillåtit sig att förmildra och ännu mer förmildra kristendomen, tills vi slutligen hafva fått den att vara det rakt motsatta af hvad den är i det nya testamentet, och att vi dock nu gerna ville, om det läte sig göra, att detta skulle vara och gälla för kristendom; vill man detta, så — är jag med!“

„Men ett vill jag icke, nej för intet pris! Jag vill icke, om det så vore med sista fjerdedelen af mitt lillfingers sista led, vara med om att deltaga i

hvad som kallas officiell kristendom, denna som genom konst och förtigande ger sig sken af att vara det nya testamentets kristendom,“ . . . („alla dessa „vidlyftigheter“, denna ofantliga, vidlyftiga illusion med den — välmenta eller kanaljerimessiga — vetenskapligheten på kristendomens område, denna enorma, vidlyftiga inbillning med miljoner kristne, kristna riken, länder, en hel värld!“)

„Hvad jag här skrifver — Kierkegaard upprepar detta uttryckligt, — är icke i någon absolut fiendtlig afsigt mot presterskapet. Presterskapet är, när det blott icke „tillika“ vill vara „sanningsvittnen“, en i mina ögon lika så respektabel samhällsklass, som någon annan. Den unga theologen har på god tro kommit in i — ja, det är nu visserligen något rasande han har kommit in i, men det är på god tro. Ansvar et ligger egentligen hos staten; skola därför stat och kyrka skiljas åt, blir det ovillkorligen statens pligt att försörja presten, med hvem han har ingått kontrakt. Hvad hade också staten på den galejan att göra? Att arrangera tusen lefvebröd på conton: „den lidande sanningen“, och att vilja „protegera“ det guddomliga? Begge delarna äro någonting lika bakvändt.“

Men „redligheten“ fordrar att distingvera, att reda begreppen och att ställa hvart och ett på sin plats. Detta är stridens mening. Det vare med det officiella presterskapet hur som heldst, må det åtnjuta sina „mödors lön“, må det anse sig tryggadt vid sina kongliga fullmagter, men må det blott —

detta är stridens mening — redligen göras kunnigt och klart och erkänt, att detta icke är kristendom i nya testamentets mening, detta: att der sålunda af staten anställas tusentals embetsmän, „hvilka, i stället för att följa Christum efter, deremot, trefligt och comfortabelt inrättade, jemnt avancerande i tjensten, bosatta med familj, hafva sin rundliga utkomst af att andra hafva måst lida för den lidande sanningen, — något hvarigenom förhållandet blifvit alldeles upp- och nedvändt, så att kristendomen, hvilken kom in i verlden såsom den sanning, hvilken man dör för, numera har blifvit den sanning, hvaraf man („gläd dig åt lifvet i din ungdoms vår!“) lefver med familj och jemnt avancerande!“

VI.

„Ett resultat“.

Vi hafva i sammandrag meddelat det väsendtligaste af Kierkegaards „Fædrelands“-artiklar; hvarje af dessa utgör ett steg framåt. Under gången af sin polemik har han allt mera avancerat i den betänkligaste opposition mot sjelfva „kyrkan“, sednast — med hänsyn till presten — äfven mot „familjen“ (såsom varande en „lyx“-artikel). Han stannar härvid för denna gång, kastar ögot kring sig och beräknar sitt „resultat“.

„Genom en serie af artiklar — yttrar han — har jag nu, såsom det heter i krigsspråket, underhållit en lefvande eld mot den officiella kristendomen här i landet“, („detta af industriella prester under namn af kristendom uppfunna slickeri, som smakar präktigt och som menniskorna med gamman gifva sina pengar för!“)

„Och hvad har presterskapet å sin sida gjort? Det har iakttagit en betydelsefull tystnad. Kuriöst nog! hade man svarat, skulle der väl framkommit mycket intetsägende, möjligen hade det hela blifvit

intetsägande; nu, hur betydelsefullt har icke det hela blifvit just genom denna betydelsefulla tystnad!“

„Hvad betyder då denna betydelsefulla tystnad?“

„Den betyder, att hvad som sysselsätter presterskapet, är: lefvebrödet; i hvad fall som heldst betyder den att de andlige icke äro sanningsvittnen, eljest vore det otänkligt, att hela presterskapet, — särdeles sedan dess chef Hans Högvördighet biskop Martensen hade gjort ett så misslyckadt försök att tala — skulle velat iakttaga tystnad, under det att det gjordes så der uppenbart att den officiella kristendomen är, estetiskt och intellektuellt: en löjlighet, en oanständighet, kristligt: en förargelse.“

„Antaget deremot att lefvebrödet är det, som sysselsätter presterskapet, så är tystnaden fullkomligt i sin ordning. Ty på lefvebrödet har jag i sjelfva verket icke sigtat hän och man har vetat, att jag måhända till och med skulle vara böjd att kämpa för presterskapet, så framt der riktades något anfall emot dess lefvebröd.“

„Alltså därför denna fullkomliga tystnad. Mitt anfall har egentligen alldeles icke sysselsatt presterskapet, med andra ord: det står icke i någon rapport till hvad som sysselsätter presterskapet. Tag ett exempel från handelsståndet! Om man kunde angripa en köpman sålunda att man visste att hans varor voro dåliga, dock att detta icke kom att utöfva minsta inflytande på hans vanliga omsättning, så skulle han förmodligen säga: „Ett sådant anfall är mig det likgiltigaste af allt, ty det

huruvida varorna äro goda eller dåliga, angår och sysselsätter mig ju icke i och för sig; jag är köpman, hvad som angår mig, det är — omsättningen. Ja, jag är till den grad köpman, att om man än kunde bevisa icke blott att det kaffe, jag säljer, är havareradt, skadadt, men att det jag säljer under namn af kaffe, — alldeles icke är kaffe, så, förut-satt att jag blott har garanti för att detta angrepp icke har något inflytande på omsättningen, är angreppet mig det likgiltigaste af allt! Hvad rörer det mig hvad det är för något, som menniskorna tratta i sig under namn af kaffe? mig angår endast omsättningen.“

„Och häri har ju köpmannen, såsom köpman, rätt; likaså presterskapet i sin tystnad, när man betraktar presterskapet såsom — köpmansstånd.“

„Men hvad var det nu jag från början protesterade mot? Har jag protesterat mot att presterskapet betraktas som handelsstånd? Ingalunda, men jag har protesterat mot att det blifver betraktadt som sanningsvittnen. Med påståendet, pretentionen, att vara sanningsvittnen, är just presterskapet aldralängst från att vara sanningsvittnen, det är af alla samhällsklasser den, som minst är sanningsvittnen.“

„En tysk författare har sagt, att den ärligaste samhällsklass är — köpmännen, ty dessa säga rentut, att det är profiten, som är deras yttersta intresse. Jag ville föreslå en litet fullständigare skala: den

ärligaste samhällsklassen är ockrarne, ty dessa säga rentut: här bedrages. Näst dem komma köpmännen och derefter skulle så komma biskop Martensens fantasiväsen: sanningsvittnena. Det var just emot biskop Martensens fantasterier jag protesterade; jag vände icke saken så: presterskapet må förpligtas att vara sanningsvittnen! nej, jag vände saken så: denna skylt må dessa herrar taga in. Det skulle ju, för att taga ett exempel, åstadkomma stor förvirring och oordning, ja i många fall vålla verklig skada, i fall hvar och hvar annan hittade på att sätta öfver sin dörr: „Praktiserande läkare.“ Samhällsordningen måste fordra dylikt oskicks förhindrande. Sammalunda med att hafva skylt ute som: „Praktiserande sanningsvittne!“ Det är liksom rentaf beräknadt på att förhindra anbringandet af den minsta smula sanning i denna verlden; ty — „hvarest der äro 1000 sanningsvittnen, der må ju vara sanningens verld“, ganska visst! såframt, — nb. såframt ej dessa 1000 skyltar just vore den aldrafarligaste osanning i denna sanningens verld. Må denna skylt då tagas in! Att presterskapet, också, har skylt ute, är visserligen alldeles i sin ordning, blott icke som sanningsvittnen!“

„Och detta, att presterskapet icke är sanningsvittnen, det måtte nu vara gjordt tydligt för hvar och en, som vill se. Det måtte vara uppnåddt att allmänheten åtminstone icke är ovetande om att

protest är gjord emot att den officiella kristendomen skulle vara det nya testamentets kristendom och att presten skulle vara sanningsvittne oaktadt det, som sysselsätter och angår honom, blott är — om-sättningen!“
